

Úvodní slovo

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

zase máme jedno komplikované období za sebou. Začalo to směřnicí Evropského parlamentu (EP), pokračovalo novelou autorského zákona (AZ) a skončilo valným shromážděním členů OSA 2017, které se s tím muselo vypořádat. Kostky jsou vrženy a už se k tomu nebudeme vracet, dalo by se říci.

Na stole se mezitím objevilo nové aktuální téma a tím byly bezesporu volby do Poslanecké sněmovny. Po zhlédnutí první předvolební debaty jsem byl postojí a názory představitelů hlavních politických stran opět překvapen, i když tentokrát v opačném smyslu. Všichni unisono horovali pro rozvoj informačních technologií, všeobecnou digitalizaci a robotizaci. To, co podle nich potřebujeme, je získávat „mozky“, know-how a opustit linii levné pracovní síly. Naše produkce by měla mít vyšší přidanou hodnotu, což znamená postupnou změnu ekonomiky od levných montoven k ekonomice nápadů. V ČT jsem zachytil rozhovor s ministrem financí Ivanem Pilným, ve kterém se vyjadřoval v tom smyslu, že naše materiální a lidské zdroje jsou z velké části vyčerpané, musíme přejít na výrobu s vysokou přidanou hodnotou, a přitom si rukou významně ukazoval na hlavu. Jistě tím nemyslel šikovně české ručičky, ale chytré české hlavíčky. No bodejť, když „makal“ pro Microsoft.

Jsou to opravdu titíž politici, kteří si ještě před necelým rokem lámali hlavu, jak ohnout paragrafy, jen aby kolektivní správa autorských práv ostrouhala kolečka? Všechno, s čím teď politická reprezentace přichází, je přece založeno na schopnostech talentovaných konstruktérů, vědců, programátorů a umělců. Klíčem, který otevírá brány budoucnosti, je lidská kreativita chráněná autorským zákonem. Těžko lze najít jiný okruh činností s vyšší přidanou hodnotou, než je právě tvůrčí myšlení. Ale i myšlení je práce a nic není zadarmo. A tak by takový tvůrce a jeho kolektivní správce mohli být pro ostatní příkladem. Takřka z ničeho dokáže autor pouhou myšlenkou vytvořit dílo se stoprocentní přidanou hodnotou. Stačí mu k tomu tužka, papír nebo notebook. Kolektivní správce pak zpracuje data o užití díla, aby tvůrce dostal za svou práci spravedlivou odměnu, a postará se, aby uživatel získal snadný a rychlý souhlas k užití děl, která má správce v evidenci. OSA navíc v tomto procesu používá právě onu vytouženou kompletní digitalizaci.

Takže zbývá odpověď na otázku: můžeme tato slova současných politiků brát opravdu vážně? Nebyla to zase jen předvolební rétorika? Doufejme, že to myslí upřímně. V širším kontextu je to skutečně jedna z cest, jak chránit naši civilizaci, kulturu i ekonomiku. Přesto se mi neodbytně vrací jeden moment, který jsme zažívali loni v několika debatách na poslanecké půdě, ještě před schválením novely autorského zákona. Nemohl jsem si nevšimnout, že každý, kdo hájil nebo navrhoval něco v náš neprospěch, začínal slovy „uznáváme, že máte nárok na autorskou odměnu, ale ...“ a pak následoval výčet důvodů, proč to jako nejde. Těch několik hlasů, které hovořily v náš prospěch, tento řečnický obrat nepoužívalo. Proč také? Ve 21. století totiž není právo na autorskou odměnu žádným překvapením. Asi právě proto také není autorskoprávní oblast zrovna silným volebním tématem. Tohoto stébla se chytají povětšinou minoritní strany. Ve svém volebním programu se autorským právem tradičně zabývají Piráti

a své protiautorské know-how tradičně přináší také Ivo Valenta a jeho Strana soukromníků. Diskuze ke kořenům autorského práva, která trvá již několik staletí, ale stále ještě nekončí.

Nebude proto zcela zbytečné si na závěr připomenout vzkaz, který nám na jedné rytině zanechal Albrecht Dürer (1471—1528): „Slyšte! Vy prohnání lenivci, kteří se pasete na plodech cizích mozků! Rozmyslete si hrubě, než vztáhnete své zlodějské prsty na má díla. Vězte, že vlastním list nejslovutnějšího císaře Maxmiliána, podle něhož nikomu v císařství není dovoleno tisknout či prodávat napodobeniny mých děl! A pomněte, že učiníte-li přesto ve své hamižnosti tak, nejenže vám všechno zboží zabaveno bude, ale též vaše těla se ocitnou ve smrtelném nebezpečí.“ Myslím, že bych to mohl rovnou podepsat, až na tu smrtelnou hrozbu. Mám dojem, že podobná sankce je neústavní a v rozporu s pátým příkazáním. V každém ohledu je ale Dürerův jazyk mnohem důraznější než to naše „Všechna práva výrobce a nositelů autorských práv jsou vyhrazena. Bez jejich souhlasu je další kopírování a veřejné provozování zakázáno.“ Hmm...

Klidný předvánoční čas přeje všem
váš Luboš Andršt

Luboš Andršt